

Правові засади організації і діяльності політичних партій і громадських організацій

- **Змістовий модуль 1.**

- **ЗАГАЛЬНОПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

- **Тема 1.** Загальна характеристика політичних партій як політико-правового інституту.

- **Тема 2.** Типологія партійних систем. Партійна система України.

- **Тема 3.** Правова інституціоналізація політичних партій.

- **Змістовий модуль 2.**

- **ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УТВОРЕННЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

- **Тема 4.** Правове регулювання порядку утворення і ліквідації політичних партій та громадських організацій.

- **Тема 5.** Правова регламентація ідеологічних, організаційних та фінансових засад політичних партій.

- **Тема 6.** Правова регламентація взаємовідносин політичних партій з іншими інститутами політичної системи та громадянського суспільства.

Правове регулювання організації та діяльності політичних партій і громадських організацій:

- Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.
- Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. //Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №23. – Ст.118 (з наступними змінами та доповненнями).
- Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03 2012 р. № 4572-VI <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/>
- Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/>
- Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 1 грудня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. - №51. – Ст.1870.
-

Політична партія -

- ◎ це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах.

Партії відрізняються за:

- 1) соціальною основою;*
- 2) організаційною побудовою і характером членства;*
- 3) ідеологією;*
- 4) місцем у системі влади;*
- 5) цілями, методами й засобами діяльності*

Партійна система -

це сукупність діючих у країні політичних партій та відносин між ними, які складаються в боротьбі за державну владу та у процесі її здійснення.

Партійні системи

Неальтернативні партійні системи

Однопартійна

Фіктивна партійна

Гегемоністська

Альтернативні партійні системи

Двопартійна

Система з домінуючою партією

Система багатопартійної роздробленості

Двоблокова

Багатопартійна система

це політична система, при якій може існувати безліч політичних партій, що теоретично володіють рівними шансами на отримання більшості місць у парламенті країни.

система поміркованого плюралізму

виступає тоді, коли в парламенті є представництво лише декількох партій, відсутня позасистемна парламентська опозиція, тобто немає таких партій, які взагалі виступають проти існуючої соціально-економічної й політичної системи.

система поляризованого плюралізму

означає присутність позасистемних партій, гостре ідеологічне розмежування між партіями, формування уряду партіями центру, наявність двополярної - зліва і справа - деструктивної опозиції.

атомізована партійна система

виступає тоді, коли є наявність багатьох політичних партій, які не користуються більш-менш значним впливом.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ:

- політичне представництво соціальних інтересів;
- соціальна інтеграція - узгодження соціальних інтересів через взаємодію політичних партій;
- розробка ідеології, політичних доктрин і програм;
- боротьба за оволодіння державною владою та участь у її здійсненні;
- участь у формуванні й діяльності всіх ланок державного апарату;
- участь у розробці, формуванні і здійсненні політичного курсу держави;
- політична соціалізація - сприяння засвоєнню індивідом певної системи політичних знань, норм і цінностей, залученню його до політичної системи;
- формування громадської думки;
- політичне рекрутування, тобто залучення на бік партії якомога ширших верств населення як її членів, прихильників і виборців;
- підготовка та висунення кадрів для апарату держави, партії, громадських організацій.

Багатопартійність

Багатопартійність - наявність у суспільстві, державі двох-трьох і більше офіційно зареєстрованих політичних партій і рухів, що ведуть боротьбу за владу.

Головні проблеми та недоліки вітчизняних партій

ПРАВА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ:

- 1) вільно провадити свою діяльність у межах, передбачених Конституцією України, цим Законом та іншими законами України;
- 2) брати участь у виборах Президента України, до Верховної Ради України, до інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у порядку, встановленому відповідними законами України;
- 3) використовувати державні засоби масової інформації, а також засновувати власні засоби масової інформації, як передбачено відповідними законами України;
- 4) підтримувати міжнародні зв'язки з політичними партіями, громадськими організаціями інших держав, міжнародними і міжурядовими організаціями, засновувати (вступати між собою у) міжнародні спілки з додержанням вимог цього Закону;
- 5) ідейно, організаційно та матеріально підтримувати молодіжні, жіночі та інші об'єднання громадян, подавати допомогу у їх створенні.

ОБОВ'ЯЗКИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ:

- 1) дотримуватись вимог Конституції України та законів України
- 2) дотримуватись обмежень на утворення та діяльність політичних партій, встановлених Конституцією України
- 3) мати програму та статуту партії
- 4) обов'язковість реєстрації політичної партії
- 5) обов'язковість державної реєстрації символіки політичної партії
- 6) утворення та реєстрація протягом шести місяців з дня реєстрації своїх обласних, міських, районних організацій у більшості областей України, містах Києві, Севастополі та в Автономній Республіці Крим
- 7) щорічно інформувати Міністерства юстиції України про обласні, міські, районні організації партії або інші структурні утворення, передбачені статутом партії
- 8) дотримуватись статуту при здійсненні внутрішньопартійної діяльності, внесенні змін до назви, програми, статуту, складу керівних органів партії, їх зміни адреси та місцезнаходження: дотримання визначеної статутом процедури скликання і проведення засідань відповідних статутних органів, правомочності складу органу, який скликає засідання

- 9) інформувати Міністерства юстиції про зміни назви, програми, статуту, керівних органів партії, їх адреси та місцезнаходження у тижневий строк після прийняття рішень з цих питань ;
- 10) вести бухгалтерської звітності у встановленому порядку
- 11) щорічно опублікувати в загальнодержавному засобі масової інформації звіту про доходи і видатки політичної партії, а також звіту про майно політичної партії;
- 12) подавати на вимогу контролюючих органів необхідних документів та пояснення;
- 13) невідкладне усунення керівництвом політичної партії порушень законодавства України, що стали підставою для винесення попередження, і в п'ятиденний строк повідомлення про вжиті заходи органу, який виніс попередження (частина третя статті 20 Закону);
- 14) висування політичними партіями своїх кандидатів по виборах на пост Президента України та народних депутатів України протягом десяти років з дня реєстрації політичної партії

СТАТУТ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ ПОВИНЕН МІСТИТИ

- 1) назву політичної партії;
- 2) перелік її статутних органів, порядок їх утворення, їхні повноваження і термін цих повноважень;
- 3) порядок вступу до партії, зупинення та припинення членства у ній;
- 4) права та обов'язки членів, підстави зупинення чи припинення членства;
- 5) порядок створення, загальну структуру та повноваження обласних, міських, районних організацій політичної партії та її первинних осередків;
- 6) порядок внесення змін та доповнень до статуту і програми політичної партії;
- 7) порядок скликання та проведення партійних з'їздів, конференцій, зборів та інших представницьких органів політичної партії;
- 8) джерела матеріальних, у тому числі фінансових, надходжень та порядок здійснення витрат партії;
- 9) порядок ліквідації (саморозпуску), реорганізації політичної партії, використання її коштів та іншого майна, що залишилися після ліквідації (саморозпуску).

Тимчасове зупинення й припинення діяльності політичної партії

- Політичні партії, що є юридичними особами, припиняють свою діяльність на підставах, зазначених у їх статутах
- Законом України "Про громадські об'єднання" передбачено й примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднань громадян.
- За поданням легалізуючого органу або прокурора на підставі рішення суду об'єднання громадян примусово розпускаються (ліквідуються) у випадках:
 - 1) вчинення дій, передбачених ст. 4 закону (пропаганда війни, насильства чи жорстокості, розпалювання національної та релігійної ворожнечі тощо);
 - 2) систематичного або грубого порушення вимог ст. 22 цього закону (одержання політичними партіями коштів або іншого майна від державних органів або іноземних держав тощо);
 - 3) продовження протиправної діяльності після попереднього накладання стягнень;
 - 4) зменшення кількості членів політичної партії до числа, коли вона не визнається як партія.

Заборона діяльності політичної партії

Політична партія може бути за поданням Міністерства юстиції України чи Генерального прокурора України заборонена в судовому порядку у випадку порушення вимог щодо створення і діяльності політичних партій, встановлених Конституцією України, цим та іншими законами України.

Заборона діяльності політичної партії тягне за собою припинення діяльності політичної партії, розпуск керівних органів, обласних, міських, районних організацій політичних партій, її первинних осередків та інших структурних утворень, передбачених статутом партії, припинення членства в політичній партії.